

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEM MERMUT BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2013/7861
Karar Tarihi : 16/4/2015

Başkan : Alparslan ALTAN
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL

Raportör : Yunus HEPER
Başvurucu : Cem MERMUT
Vekili : Av. Eren EVREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, aile mahkemesi tarafından aleyhine hükmedilen koruma kararına karşı verdiği itiraz dilekçesinde karşı tarafa söylediği sözlerden dolayı hakaret suçundan cezalandırılması nedeniyle, Anayasanın 36. maddesinde koruma altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu yeniden yargılanma kararı verilmesi talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru vekili tarafından 21/10/2013 tarihinde İzmir 6. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 29/11/2013 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 9/1/2014 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 13/1/2014 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, daha önce benzer başvurularda sunulan görüşler nedeniyle mevcut başvuruda görüş sunulmasına gerek görülmediğini bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ile eşi arasında Karşıyaka 3. Aile Mahkemesinde boşanma davası bulunmaktadır. Mahkeme 22/5/2013 tarihli kararı ile tarafların boşanmalarına ve ortak iki çocuğun velayetlerinin başvurusunun eşine verilmesine karar vermiştir.

8. Tarafların boşanma davalarının devam ettiği sırada Karşıyaka 3. Aile Mahkemesi, 25/11/2011 tarihli kararında, eşine karşı hakaret, tehdit ve darp eylemlerini gerçekleştirme olasılığı nedeniyle 14/1/1998 tarih ve 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun'un 1. maddesi hükmü uyarınca başvurusunun altı ay boyunca evden uzaklaştırılmasına, aile bireylerinin birlikte ya da ayrı oturdukları ev ya da işyerlerine yaklaşmamasına karar vermiştir.

9. Başvurucu, aleyhine verilen tedbir kararına karşı 19/12/2011 tarihinde Karşıyaka 3. Aile Mahkemesine itiraz dilekçesi vermiştir. Başvurucu, dilekçesinde, tedbir kararının gerekçesi olarak gösterilen olayların doğru olmadığını, kendisinin, eşinin akrabalarının şiddetine maruz kaldığını, hükmolunan tedbir kararı sonucunda çocuklarını görme imkânının ortadan kalktığını belirtmiş ve ayrıca dilekçesinde "çocuklarım alkolik ve ruh hastası bir annenin yanında tehlike altındadır" şeklinde beyanda bulunmuştur.

10. Başvurunun eşinin şikayeti üzerine, Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığının 19/12/2012 tarihli iddianamesiyle, başvurusunun Karşıyaka 3. Aile Mahkemesine verdiği itiraz dilekçesinde kullandığı sözlerden dolayı hakaret suçundan cezalandırılması için Karşıyaka 3. Sulh Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır.

11. Karşıyaka 3. Sulh Ceza Mahkemesi 18/9/2013 tarihli kararı ile başvurusunun itiraz dilekçesindeki beyanlarından dolayı adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Ceza mahkemesi kararında şu gerekçeye dayanmıştır:

"Katılan (...) ile sanık Cem Mermut'un evli oldukları, ancak aralarındaki anlaşmazlık nedeniyle boşanma davası bulunduğu, Karşıyaka 3. Aile Mahkemesinin 2011/115 D.İş sayılı dosyasında 4320 sayılı Kanun gereğince tedbir kararı verildiği, sanığın 19/12/2011 havale tarihli dilekçe ile tedbir kararına itiraz ettiği, itiraz dilekçesinde "... çocuklarım alkolik ve ruh hastası bir annenin yanında tehlike altındadır" şeklinde beyanda bulunulduğu, sanığın alınan savunmasında, şikayete konu ifadeyi kullandığını, bunu mahkemeye verdiği dilekçeye yazdığını, toplum içinde katilani rencide edecek veya hakaret amaçlı olarak kullanmadığını beyan ettiği, bu durum karşısında söz konusu sözlerin söylenip söylenmediği hususunda herhangi bir tartışmanın bulunmadığı, tartışmanın kullanılan bu sözlerin hakaret teşkil edip etmeyeceği noktasında düğümlendiği, dosyaya delil olarak sunulan, Karşıyaka 3. Aile Mahkemesi'nin 2011/1035 esas ve 2013/375 karar sayılı ilaminin incelenmesinde katilani alkol alışkanlığının bulunduğu ve katilani düzenli olarak alkol aldığı tespit edilmiş ise de bu tespitin katilani alkolik olduğu sonucunu doğurmayacağı, sanığın mahkemeye yazmış olduğu dilekçesinde katilani "alkolik ve ruh hastası bir kişi olduğumu" beyan ederek katilani onur şeref ve saygınlığını rencide edecek somut bir fiil veya olgu isnat ettiği bu sözlerle katilani küçümsediği ve aşağıladığı dolayısıyla tahkir kastının bulunduğu söz konusu sözlerin kullanılmasının TCK'nun 128. maddesinde ifadesini bulan iddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında değerlendirilemeyeceği, zira söz konusu sözlerin gerçek ve somut vakalara dayandırılmadığı diğer taraftan hakaret teşkil edilen dilekçenin ilgili yargı merciine verilmesi ile birlikte aleniyet kazandığı bu açıdan somut olay yönünden aleniyet şartlarının da oluştuğu anlaşıldığından sanığın alenen hakaret suçundan aşağıdaki gibi cezalandırılmasına karar vermek gerekmiştir."

12. Karşıyaka 3. Sulh Ceza Mahkemesi kararını kesin olarak vermiştir. Başvurucu karardan, 18/9/2013 tarihinde kararın tefhimi ile haberdar olmuştur.

13. Başvurucu Anayasa Mahkemesine 21/10/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ... veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilât ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletileyle işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.”

15. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 128. maddesi şöyledir:

“(1) Yargı mercileri veya idarî makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnadlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması hâlinde, ceza verilmez. Ancak, bunun için isnat ve değerlendirmelerin, gerçek ve somut vakalara dayanması ve uyumsuzlukla bağlantılı olması gerekir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 16/4/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 21/10/2013 tarih ve 2013/7861 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, kendisinin aleyhine olarak ortak evden uzaklaştırma ve aile bireylerine yaklaşmaması yönünde aile mahkemesi tarafından alınan koruma kararına karşı verdiği itiraz dilekçesinde, savunma hakkı kapsamında karşı tarafa söylediği sözlerden dolayı hakaret suçundan cezalandırılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde koruma altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu yeniden yargılanma kararı verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvurucu, itiraz dilekçesinde sarf ettiği sözlerin savunma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Öte yandan başvuru, İlk Derece Mahkemesinin, müştekinin alkolik olup olmadığını araştırmamasından şikâyetçi olmuştur. Buna karşın İlk Derece Mahkemesi, mağdurun alkol kullanma alışkanlığı olduğunu kabul etmiş, kararında bu hususu da göz önünde bulundurmıştır. Bu sebeplerle başvurunun, şikâyet ettiği koşullar ve şikâyetleri dile getirme biçimi dikkate alındığında, bu şikâyetlerin Anayasa'nın 26. maddesi bağlamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

19. Başvurucunun şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun değildir. Ayrıca başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığı için başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Başvurucunun ve Bakanlığın görüşleri

20. Başvurucu, eşinin alkol bağımlılığı ve ruhsal problemleri olması ve savurgan yaşam tarzı nedeniyle boşanma davası açtığını, davalının kendisine sadakat yükümlülüğüne uymadığını ve alkol aldığı için mahkemece kabul edildiğini belirtmiştir. Başvurucu, boşanma davaları devam ederken aile mahkemesince aleyhine altı ay boyunca evden uzaklaştırma ve aile bireylerinin birlikte ya da ayrı oturdukları ev ya da işyerlerine yaklaşmaması kararı verdiğini, bu karara yaptığı itiraz dilekçesinde kararın dayandığı olayların doğru olmadığını belirttikten sonra eşinin alkol bağımlılığını anlatmak için “alkolik” kelimesini kullandığını ileri sürmüştür. Başvurucu, tıp doktoru olduğunu, alkolik kelimesinin hukuken hakaret teşkil edeceğini bilmesinin mümkün olmadığını, söz konusu beyanlarının savunma hakkı kapsamında kaldığını, hakaret kastı bulunmadığını savunmuştur.

21. Başvurucunun iddialarına karşı Bakanlık, söz konusu şikâyetin bir kanun yolu şikâyeti olması gerekçesiyle görüş bildirmeyeceğini belirtmiştir.

b. Değerlendirme

22. Başvuruya konu davada başvurucunun, kullandığı sözlerin hakaret içerdiği kabul edilerek, 1.740,00 TL tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. O halde söz konusu mahkeme kararı ile başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale yapılmıştır.

23. Öte yandan söz konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi açısından “yasayla öngörülmüş” olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde “başkalarının şöhret veya haklarının korunması” şeklinde “meşru bir amaç güttüğüne” yönelik bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu nedenle geriye söz konusu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığını belirlemek kalmaktadır.

i. İlgili İlkeler

24. Başvurucunun bir mahkeme kararına yaptığı itirazda sarf ettiği sözlerden dolayı ceza mahkemesince para cezasına mahkûm edilmesine ilişkin kararda, demokratik bir toplumda, başvurucunun ifade özgürlüğü ile başkalarının şöhret veya haklarının korunması arasında makul bir dengenin gözetilip gözetilmediği değerlendirilmelidir.

25. Anayasa'nın “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” kenar başlıklı 26. maddesi uyarınca ifade özgürlüğü, sadece “düşünce ve kanaate sahip olma” özgürlüğünü değil aynı zamanda sahip olunan “düşünce ve kanaati (görüşü) açıklama ve yayma”, buna bağlı olarak “haber veya görüş alma ve verme” özgürlüklerini de kapsamaktadır. Bu çerçevede ifade özgürlüğü, insanın serbestçe haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanamaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir (Emin Aydın, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 40).

26. Hakikat ışığı fikirlerin çarpışmasından doğar. Bu bağlamda toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Aynı şekilde birey özgün kişiliğini, düşüncelerini serbestçe ifade edebildiği ve tartışabildiği bir ortamda gerçekleştirebilir. İfade özgürlüğü, kendimizi ve başkalarını tanımlamada, anlamada ve algılamada, bu çerçevede başkalarıyla ilişkilerimizi belirlemede ihtiyaç duyduğumuz bir değerdir (Emin Aydın, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 41).

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), ifade özgürlüğünün “toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı koşullardan biri olan demokratik toplumun asıl temellerinden birini” oluşturduğuna sıklıkla dikkat çekmektedir. AİHM’e göre “İfade özgürlüğü, 10. maddenin 2. fıkrasına bağlı olarak, yalnızca lehte olduğu kabul edilen veya zararsız ya da ilgilenmeye değmez görülen bilgi veya düşünceler için değil, aynı zamanda devletin veya nüfusun bir bölümü için saldırgan, şok edici veya rahatsız edici bilgi ve düşünceler için de uygulanır. Bunlar, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir; bunlar olmaksızın demokratik toplum olmaz.” (bkz. *Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 7/12/1976, § 49).

28. İfade özgürlüğü konusunda devletin pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Kamu makamları negatif yükümlülük kapsamında Anayasa’nın 13. ve 26. maddeleri kapsamında zorunlu olmadıkça düşüncenin açıklanmasını ve yayılmasını yasaklamamalı ve yaptırımlara tabi tutmamalı; pozitif yükümlülük kapsamında ise ifade özgürlüğünün gerçek ve etkili korunması için gereken tedbirleri almalıdır (benzer yöndeki AİHM görüşü için bkz. *Özgür Gündem/Türkiye*, B.No:23144/93, 16/3/2000, §43).

29. İfade özgürlüğüne yönelik sınırlamalar konusunda devletin ve kamu makamlarının takdir yetkisine sahip olduğu belirtilmelidir. Ancak bu takdir alanı da Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk, ölçülülük ve öze dokunmama kriterleri çerçevesinde yapılacak denetimde genel ya da soyut bir değerlendirme yerine, ifadenin türü, şekli, içeriği, açıklandığı zaman, sınırlama sebeplerinin niteliği gibi çeşitli unsurlara göre farklılaşan ayrıntılı bir değerlendirme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır (*Emin Aydın*, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 48).

30. Anayasa Mahkemesi yerleşik içtihatlarında demokratik toplumu, “Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümüyle kullanılmaz hale getiren sınırlamalar, demokratik toplum düzeni gerekleriyle uyum içinde sayılamaz. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnai olarak ve ancak özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak yasayla sınırlandırılabilirler.” (AYM, E.2006/142, K.2008/148, K.T. 24/9/2008) biçiminde tarif etmiştir. Diğer bir deyişle yapılan sınırlama hak ve özgürlüğün özüne dokunarak, kullanılmasını durduruyor veya aşırı derecede güçleştiriyorsa, etkisiz hale getiriyorsa veya ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlama aracı ile amacı arasındaki denge bozuluyorsa demokratik toplum düzenine aykırı olacaktır (Bkz. AYM, E.2009/59, K.2011/69, K.T. 28/4/2011; AYM, E.2006/142, K.2008/148, K.T. 17/4/2008).

31. Öze dokunmama ya da demokratik toplum gereklerine uygunluk kriterleri, öncelikle ifade özgürlüğü üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmalarını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendilerini göstermelerini gerektirmektedir. Nitekim AİHM de demokratik toplumda gerekli olmayı, “zorlayıcı sosyal ihtiyaç” şeklinde somutlaştırmaktadır. Buna göre, sınırlayıcı tedbir, zorlayıcı bir sosyal ihtiyacın karşılanması ya da gidilebilecek en son çare niteliğinde değilse, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (Bu konudaki AİHM kararları için bkz. *Axel Springer AG / Almaya*, [BD], B.No: 39954/08, 7/2/2012; *Von Hannover/Almanya* (no.2) [BD], 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012).

32. Buradan çıkan sonuca göre demokratik toplumun ana temellerinden olan ifade özgürlüğü sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya ilgilenmeye değmez görülen ifadeler için değil, ayrıca Devletin veya toplumun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız eden ifadeler için de uygulanır. Çünkü bunlar, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir (bkz. *Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 7/12/1976, § 49).

33. Hak ve özgürlüklere yapılacak her türlü sınırlamada devreye girecek olan bir başka güvence de Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen “ölçülülük ilkesi”dir. Bu ilke, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda öncelikli olarak dikkate alınması gereken bir güvencedir. Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında bir ilişki vardır. Nitekim Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında demokratik toplum düzeni için gerekli olmak ile ölçülülük arasındaki bu ilişkiye dikkat çekmiş, “[T]emel hak ve özgürlüklere yönelik her hangi bir sınırlamanın,] demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle güdülen kamu yararı amacını gerçekleştirmeyle birlikte, temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir...” (AYM, E.2007/4, K.2007/81, K.T. 18/10/2007) diyerek, amaca, temel haklara en az müdahaleyle ulaşmayı sağlayacak aracın tercih edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

34. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırma amaçları ile araç arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple ifade özgürlüğü alanında getirilen müdahalelerde, hedeflenen amaca ulaşabilmek için seçilen müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

35. Bu bağlamda, başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel ekseni, müdahaleye neden olan derece mahkemesinin kararında dayandığı gerekçenin ifade özgürlüğünü kısıtlama bakımından “*demokratik bir toplumda gerekli*” ve “*ölçülülük ilkesi*”ne uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır.

36. Öte yandan Anayasa'nın 26. maddesine göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden birisi de başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunmasıdır.

37. Bireyin şeref ve itibarı ise Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan “*manevi varlık*” kapsamında yer almaktadır. Devlet, bireyin manevi varlığının bir parçası olan şeref ve itibara keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (Abdullah Doğtaş, B.No: 2013/1123, 2/10/2013, § 35). Üçüncü kişilerin şeref ve itibara müdahalesi, birçok ihtimalin yanında, adli makamlara verilen dilekçeler veya mahkemeler önünde sarf edilen sözlerle de olabilir. Bir kişi adli makamlara verilen dilekçelerde ve bir yargılama çerçevesinde eleştirilmiş olsa dahi o kişinin şeref ve itibarı manevi bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmelidir.

38. Bireylerin maddi ve manevi varlığına üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesinde Devletin pozitif yükümlülüğü, mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Nitekim üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahaleler için ülkemizde hem cezai hem de hukuki koruma öngörülmüştür. Hakaret ceza hukuku anlamında suç, özel hukuk anlamında ise haksız fiil olarak nitelendirilmekte ve tazminat davasına konu edilebilmektedir. Dolayısıyla bireyin, üçüncü kişilerce şeref ve itibarına müdahale edildiği iddiasıyla, hukuk davası yoluyla da bir giderim sağlaması mümkündür (Abdullah Doğtaş, B.No: 2013/1123, 2/10/2013, § 35).

39. Devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığının korunması ile ilgili pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı ile diğer tarafın Anayasa'da güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğünden yararlanma hakkı arasında adil bir denge kurması gerekir (Nilgün Halloran, bkz. B.No: 2012/1184, 16/7/2014, § 43; benzer yöndeki

AİHM kararı için bkz. *Von Hannover/Almanya* (no.2) [BD], B.No: 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012, § 99).

40. Somut başvuruda özellikle “*yazının hedef aldığı kişinin kimliği ve yazının amacı*”nın özel önemi bulunmaktadır. Zira başkalarının şöhret ve haklarının korunması kapsamında ifade özgürlüğüne müdahalenin demokratik toplumlarda gerekliliği konusunda sade vatandaşlarla, kamuya mal olmuş kişileri, kamu görevlileriyle siyasetçileri birbirlerinden ayırarak değerlendirme yapılması gerekir. Özellikle ifade özgürlüğü ile başkalarının hak ve şöhret değerlerinin çatışması hâlinde, eğer şöhreti söz konusu olan kişi sade vatandaş ise koruma üst düzeyde şöhretten yana tutulmalı, siyasetçinin şöhreti söz konusu ise ilke olarak tercih ifade özgürlüğünden yana kullanılmalıdır (B.No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45)

41. Anayasa Mahkemesi, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını, müdahalede bulunulurken hakkın özüne dokunulup dokunulmadığını, ölçülü davranılıp davranılmadığını ve düşüncüyü açıklama özgürlüğü ile başkalarının şeref ve itibarının korunması hakkının çatışması hâlinde adil bir dengenin kurulup kurulmadığını her olayın kendine has özelliklerine göre takdir edecektir.

42. Dolayısıyla, başvurunun, aile mahkemesince aleyhine alınmış koruma kararına itiraz dilekçesinde eşine karşı yönelttiği sözlerden dolayı hakaret suçundan adli para cezası ile cezalandırılmasının ölçülü olduğunun kabulü halinde, ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin gerekçelerinin inandırıcı, başka bir deyişle ilgili ve yeterli oldukları sonucuna varılabilir.

ii. Yukarıda Belirtilen İlkelerin Davaya Uygulanması

43. Başvurucu, “*çocuklarım alkolik ve ruh hastası bir annenin yanında tehlike altındadır*” şeklindeki ifadeleri tedbir kararı sonucunda çocuklarını görme imkânının ortadan kalkması ve eşinin alkol kullanan ve şiddet uygulayan bir kişi olması nedeniyle kullandığını ve hakaret kastı bulunmadığını savunmuştur.

44. Başvurucunun yargılandığı Karşiyaka 3. Sulh Ceza Mahkemesi, mağdurun alkol alışkanlığının bulunduğunu ve düzenli olarak alkol aldığı tespit edildiğini, fakat bu tespitin mağdurun alkolik olduğu sonucunu doğurmayacağını, başvurunun dilekçesinde, müştekinin “*alkolik ve ruh hastası bir kişi olduğunu*” beyan ederek onun onur şeref ve saygınlığını rencide edecek somut bir olgu isnat ettiğini, bu sözlerle onu küçümsediğini ve aşağıladığını dolayısıyla tahkir kastının bulunduğunu kabul etmiştir. İlk Derece Mahkemesi, başvurunun söz konusu sözleri kullanmasının 5237 sayılı Kanun’un 128. maddesinde yer alan iddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında değerlendirilemeyeceğini, söz konusu sözlerin gerçek ve somut vakalara dayandırılmadığını, hakaret oluşturan dilekçenin ilgili yargı merciine verilmesi ile aleniyet kazandığını belirterek başvurunun alenen hakaret suçundan cezalandırılmasına karar vermiştir (bkz. § 11).

45. Somut bireysel başvurunun incelenmesinde, yalnızca ve tek başına derece mahkemelerince verilen kararların ele alınması ile yetinilemez. İlk olarak başvuru tarafından söylenen sözlerin yalnızca mahkemeye verilen itiraz dilekçesinde dile getirildiği göz önünde bulundurulmalıdır. İkinci olarak ise yargılamaya konu “*çocuklarım alkolik ve ruh hastası bir annenin yanında tehlike altındadır*” şeklindeki ifadenin içinde geçtiği yazının bütünü ile birlikte ve söylendiği bağlamdan kopartılmaksızın, olayın bütünselliği içerisinde değerlendirilmesi gerekir.

46. Başvurucuya göre mağdur alkol kullanmaktadır ve alkolik kelimesini bunu ifade etmek için kullanmıştır. Öte yandan başvuru, “*ruh hastası*” ifadesini neden kullandığını izah etmemiştir. Başvurucu, söz konusu ifadeyi bir bütün olarak çocuklarından

ayrı kalmaya ve çocuklarının alkol problemi olan annelerinin yanında kalmasına bir itiraz olarak dile getirdiğini ileri sürmüştür.

47. Bu ifadeler, davacının eleştirilerine karşı değerlendirmeler içeren değer yargıları olarak nitelendirilmelidir. Bir değer yargısının doğruluğu kanıtlanabilir değildir ve değer yargılarının kişinin görüş ve yorumlarından meydana gelmesi nedeniyle ispat edilmeleri mümkün olmadığı gibi ispatının istenmesi de ifade özgürlüğünün ihlali anlamına gelecektir.

48. Durum böyle iken, mevcut davanın koşullarında, başvuranın ifade ettiği değer yargısının bir hakaret oluşturmadığı iddiası, başvuranın savunmaları ve dosyaya delil olarak sunulan Karşıyaka 3. Aile Mahkemesinin kararı ile en azından kısmen desteklenebilir durumdadır. Öte yandan, bir açıklamanın tamamen değer yargısından oluşması durumunda bile müdahalenin orantılılığı ihtilaflı açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmemesine göre tespit edilmelidir. Çünkü somut unsurlarla desteklenmiyorsa değer yargısı ölçüsüz olabilir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Sorguç/Türkiye*, B. No: 17089/03, 23/6/2009, § 29, 32).

49. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yer alan kişinin manevi varlığının korunması hakkından faydalanılabilmesi için, kişinin itibarına yönelik saldırının belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması ve kişinin manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkından şahsen yararlanmasına zarar verici nitelikte olmalıdır (*Nilgün Halloran*, B.No: 2012/1184, 16/7/2014, § 59; benzer bir değerlendirme için bkz. *A./Norveç*, B. No: 28070/06, 9/4/2009, § 64). Somut olayda, başvuru ile eşi mağdur arasındaki boşanma davasında Karşıyaka 3. Aile Mahkemesi tarafların boşanmalarına karar vermiştir. Söz konusu kararda mağdurun düzenli alkol kullandığı ve başvurucuya karşı sadakat yükümlülüğünü sarsıcı nitelikte ilişkileri bulunduğu kabul edilmiştir. Somut davada çıkarlar arasında adil bir denge kurulması sırasında bu hususun da göz önünde bulundurulması gerekir.

50. Söz konusu tartışmanın taraflarının kimlikleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Mevcut başvurudaki gibi şöhreti söz konusu olan kişi sade vatandaş ise koruma üst düzeyden yapılmalı ve bu durum, dengelemede göz önünde bulundurulmalıdır (*Nilgün Halloran*, B.No: 2012/1184, 16/7/2014, § 61).

51. Başvurucu, "alkolik" ve "ruh hastası" ifadelerini hem koruma tedbirine ilişkin kararın ne kadar ölçüsüz olduğuna dikkat çekmek ve hem de kendisinin eleştirisini de özetleyebilecek sözler olması sebebiyle kullandığını iddia etmektedir. Buna karşın her durumda mağdurun, başvurusunun kullandığı sözlere onun verdiği anlamı yüklemesi beklenemez.

52. Ayrıca başvurusunun eleştirel açıklamalarını yalnızca mahkemeye sunduğu dilekçede ifade etmiş olması da bu açıklamalarda yer alan "tahkiri" ortadan kaldırmamaktadır. Her ne kadar 5237 sayılı Kanun'un 128. maddesinde "Yargı mercileri veya idarî makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnadlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması hâlinde, ceza verilmez" hükmü yer almakta ise de bunun için ifadelerin somut uyuşmazlıkla bağlantılı olması gerekir. Somut uyuşmazlıkla bağlantılı olmayan, iddia ve savunma hakkının kullanılmasıyla ilişkilendirilmeyen isnadlar gerçek olsa bile iddia ve savunma dokunulmazlığından söz edilemez. Tahkir içeren sözlerin somut uyuşmazlıkla bağlantılı olup olmadığının değerlendirilmesi sorunu hâkimin takdirine bağlı bir husustur. Ancak her durumda söylenen sözlerin somut uyuşmazlığın sonucunu belirlemede davanın konusuyla mantıksal açıdan bağlantılı olması, iddia ve savunmaya yarar sağlaması gerekir. Bu kabulün sonucu olarak tahkir ifadelerine başvurmadan da iddia, savunma veya itirazlarda bulunulup bulunulamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

53. Başvurucunun dava konusu sözlerinde geçen “alkolik” ve “ruh hastası” kelimeleri günümüzde tahkir ifade eden kelimeler olarak kabul edilmektedir. Başvurucunun, sürekli alkol kullanması nedeniyle, çocuklarının, mağdurun yanında kalması ve onları koruyamayacağı anlamına gelen koruma tedbiri kararına karşı verdiği itiraz dilekçesinde onun “alkolik” ve “ruh hastası” olduğunu söylediği biçimindeki açıklamaları, mağdurun söz konusu dilekçeyi okuduğu zaman hissettiği olumsuz duyguları ortadan kaldırmamaktadır. Söz konusu dilekçeyi yalnızca davanın taraflarının ve derece mahkemelerinin hâkimlerinin göreceği ve dolayısıyla mağdurun şöhreti üzerinde çok az etkisi olacağı kabul edilse bile mağdurda yaratacağı olumsuz duygular inkâr edilemez.

54. Söz konusu ifadeler, başvurucunun mağdura karşı şiddet kullandığından bahisle mahkeme kararı ile evden uzaklaştırma tedbirine karşı verdiği itiraz dilekçesinde yer almaktadır. Karşıyaka 3. Aile Mahkemesinin 25/11/2011 tarihli tedbir kararına göre başvuru o tarihte boşanma davası devam eden eşine ve eşinin annesine hakaret ve tehdit içeren sözler sarf etmiş, eşine karşı şiddet uygulamıştır. Mahkemeye göre başvurucunun boşanma davasının devam ettiği süreçte benzer tutum ve davranışları sürdürme olasılığı bulunmaktadır. Başvuruya konu sözlerin, bahsi geçen mahkeme kararına karşı verilen itiraz dilekçesinde de yer alması nedeniyle, başvurucunun, mağdura yönelik tedbir kararında bahsedilen hakaretlerinin devam ettiği kabul edilebilir.

55. Son olarak, yukarıdaki değerlendirmelerle birlikte, başvurucunun, mağdurun alkol kullandığına ilişkin beyanları ile çocukların mağdurun yanında kalmasının doğru olmadığı yönündeki itirazlarını, onu “alkolik” ve “ruh hastası” olarak nitelendirmeden ileri sürmesinin de mümkün olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

56. İlk Derece Mahkemesinin ileri sürdüğü gerekçeler, başvuranın ifade özgürlüğü hakkına yapılan müdahale için yeterli ve ilişkili bir gerekçelendirme sayılmalıdır. Bu nedenle İlk Derece Mahkemesince verilen kararda, ilgili çıkarlar arasında adil bir denge kurulmadığı söylenemez.

57. Sonuç olarak, yukarıdaki hususlar dikkate alındığında, davacının boşanma davası devam eden eşine karşı kullandığı sözlerden dolayı başvuru aleyhine açılan ceza davasında 1.740,00-TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmesinden ibaret müdahalenin amaçlanan hedefler açısından orantılı olduğu ve bu bağlamda demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülülük ilkesine uygun olduğu kanaatine varılmıştır. Bu sebeplerle, başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, ifade özgürlüğü yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvurucunun, ifade özgürlüğüne yönelik iddiasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına,

16/4/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL